

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

BRZEŻANY

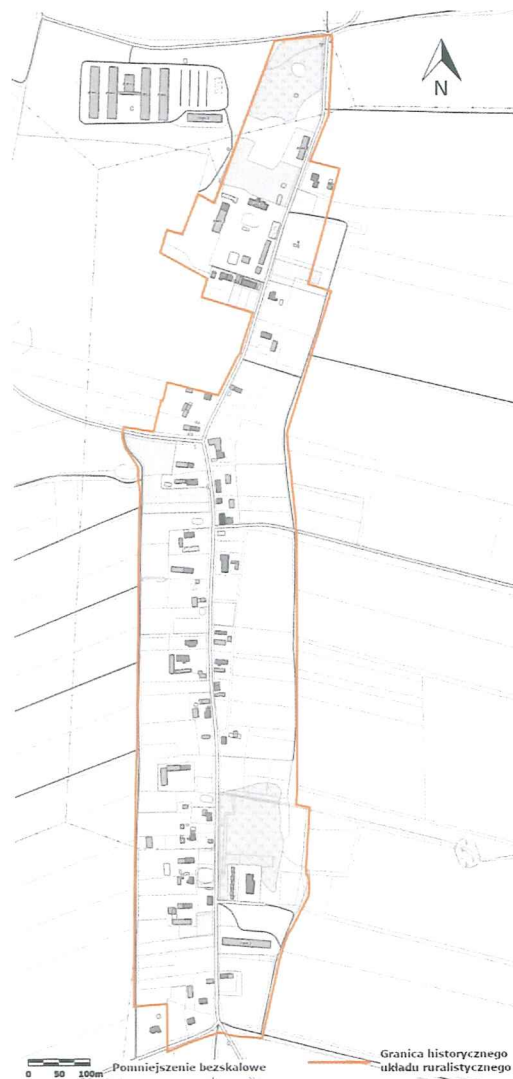
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

2. Czas powstania

1310 r.; 1670 r.; XIX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

obszar wsi

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie

powiat górowski

gmina Góra

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°42'58", E: 16°28'57"

7. Użytkowanie obecne

mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

3

Mapa w skali 1:5000 w zał. nr 1.

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwy: Brzeżany: Birkendorff, Bürchendorff (1670), Birkendorf (1791, 1845);
Zadroże: Reychenow (1310), Reichin (1463), Reichen (1789, 1845);
Reichen-Birkendorf (1930)

Historia: Administracyjnie Brzeżany jako jedna miejscowość funkcjonują od 1930 roku. Wcześniej były to dwie wsie, każda z nich z dobrami szlacheckimi stanowiącymi odrębne własności – na płn. Brzeżany, na pld. Zadroże.

Brzeżany:

Od 1505 roku Brzeżany były własnością rodu von Kreckwitz, w k. XVII w. należały do rodu von Kottwitz, a w II poł. XVIII w. do rodu von Woysch. W II poł. XVIII w. odnotowano tu dwa szlacheckie folwarki oraz „pański dom mieszkalny”. Na terenie wsi w k. XVIII w. zamieszkiwało 2 kmieci, 8 omłockowych i 3 wolnych zagrodników. W l. 40-tych XIX w. dobra stanowiły własność Sylwiusa von Anlok. Wówczas był tu jeden folwark. W 1873 Brzeżany były własnością Piltza, a od 1877 r. do czasów II wojny światowej rodu Mausom. Od l. 30-tych XIX w. na terenie folwarku rejestrowano funkcjonowanie browaru, a w 1886 r. i 1930 r. odnotowano funkcjonowanie krochmalni o napędzie parowym. Brzeżany posiadały własną szkołę.

Zadroże:

Pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z 1310 r. W 1463 roku jako właściciel podawany jest Hans Prittwitz. W XVI i XVII w. dobra należały do rodu von Kreckwitz, następnie do rodziny von Knobelsdorff i kolejno do rodziny von Haugwitz, w posiadaniu której odnotowane są w 1880 roku. Od 1868 r. do czasów II wojny światowej były własnością rodziny Meyer und Knonow.

Brzeżany są wsią o układzie ulicówki.

W płn. części wsi, po zach. stronie drogi wiejskiej ulokowany jest zespół pałacowo – folwarczny z parkiem przynależny do Brzeżan (Birkendorf), stanowiący dominantę przestrzenną w krajobrazie. Folwark rozplanowany jest wokół czworobocznego majdanu, którego północne skrzydło zajmuje pałac poprzedzony owalną sadzawką. Na płn. od pałacu znajduje się park. Zabudowa zespołu pochodzi z XIX/XX w., pałac o zrębnie z 2 poł. XVIII w., rozbudowany w II poł. XIX w. Część obiektów folwarcznych zachowana w stanie ruiny.

W pld. części wsi, po wsch. stronie drogi wiejskiej ulokowany był zespół pałacowo – folwarczny z parkiem należący do Zadroża (Reichen). Obecnie z zabudowy założenia zachowany jedynie budynek obory stanowiący niegdyś południowe skrzydło podwórza folwarcznego, będący dominantą architektoniczną w krajobrazie wsi. W płn. części dawnego majdanu zlokalizowana jest współczesna zabudowa: blok mieszkalny, garaże. Park zachowany jest w formie szczątkowej (min. szpaler starodrzewu wzdłuż drogi). Pałac nie istnieje.

Historia cd., istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, bibliografia, źródła, materiały kartograficzne w zał. nr 2.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

mgr Beata Basa Miodyńska
sierpień 2024 r.